

tykke kan Kongen ikke gøre alt dette. Jeg antager heller ikke, at Hans Majestæt Kongen vil have noget imod, at Paragraffen laves om paa denne Maade. Det er saa uskyldigt, som noget kan være, at imødekomme dette Ønske, og kan det tilfredsstillende, navnlig Socialdemokraterne, som først har fremsat Ønsket, skal det være mig en Glæde at være med til at gøre denne Indrømmelse.

Saa siger man: Men der er en anden Paragraf i Grundloven, som vi absolut maa have lavet om, naar vi skal gaa over til at være Medlem af Folkenes Forbund og være med til at indskrænke Militærvæsenet. Det er Paragraffen om Værnepligten, § 88. Nu kan det jo være, at jeg, hvis jeg siger det samme om § 88 som om § 18: at den bestaaende Tilstand forandres ikke, hvad enten Paragraffen faar den ene eller den anden Form, kan blive misforstaaet, og det vil jeg ikke udsætte mig for. Sagen er, at § 88, Paragraffen om Værnepligten, er, saa vidt jeg har opfattet den — og jeg tror, jeg har Ret —, kun en Paragraf, der er kommet ind, fordi Martsministeriet gerne vilde have en smuk Stadfæstelse paa, at de har handlet ret, da de udstedte Septemberanordningen af 1848 om Værnepligten. Det, der skete ved denne Anordning, var i Virkeligheden meget indgribende og navnlig for vor Bondestand. Vore Bønder havde ikke i 1848 lagt synderlig Mærke til den liberale Bevægelse i København; den interesserede dem ikke stort, for de fleste kendte ikke noget til den, navnlig ikke ovre i Jylland. Den Bevægelse, der havde været ude i Bondestanden, var den store Bevægelse om Fæsteafløsning, Pligtarbejde og deslige; den Bevægelse var stor og ikke mindst indgribende paa Sjælland, men dette med det liberale Forfatningsværk, det havde man nok hørt om, men stort bed det ikke, navnlig ikke i Jylland. Jeg har flere Gange spurgt gamle Veteraner fra 1848, hvad der egentlig var det første, der gjorde Indtryk paa dem i 1848 i Retning af den nye Bevægelse, som der den Gang var i vort Folk, og da har de altid svaret, at det var den Gang, da vi fik at vide, at nu skulde Købstadmændenes og Embedsmændenes Børn ogsaa være Soldater; saa kunde vi forstaa, der var sket en Forandring her i Landet. Dette med Værnepligten ønskede man slaet fast i Grundloven, og det skete ved, at man i Grundloven slog fast, at Værnepligten var en personlig Forpligtelse for enhver vaabenfør Mand. Jeg skal tillade mig at læse

Paragraffen op, uagtet jeg maa tro, at de fleste kan den udenad: „Enhver vaabenfør Mand er forpligtet med sin Person at bidrage til Fædrelandets Forsvar efter de nærmere Bestemmelser, som Loven foreskriver“. Det staar i Grundloven. Nu vil jeg spørge: Hvad vilde der ske, hvis det ikke stod i Grundloven? Tror man saa, at Septemberanordningen var faldet bort, eller at vi ikke havde haft en Lov, der forpligtede de vaabenføre til at være Soldater? Jeg tror det ikke. Vi havde haft akkurat den samme Tilstand som tidligere, idet Loven forpligter. De Forpligtelser, man lægger paa et Folk ved en Lov, kan ikke borteskamotes, derfor lægger jeg ikke saa overordentlig megen Vægt paa det med Paragraffen i Grundloven; men en Gang kommer vi til Spørgsmaalet om, hvorledes vort Forsvarsvæsen skal indrettes, om vi skal have en lejet Hær, eller vi skal have en mindre udskreven Hær. Det kommer vi til at overveje. Der er nu adskilligt, mener man, der taler for en lejet Hær. Jeg tror, at naar de Herrer og Damer kommer til at tænke Tingen igen, saa vil De se, at der er ogsaa adskilligt, der taler derimod. Men det kommer vi vel ikke til at tale om foreløbig, saa jeg skal ikke opholde mig længere derved.

Da jeg nu har faaet Ordet, uden jeg havde ventet at faa det, skal jeg dog sige, at der efter mit Skøn er tre Ting, der særlig interesserer vort Folk i denne Tid. Der er i alt Fald tre Ting, man stadig spørger mig om, naar jeg rejser ud og er forsamlet med andre Folk end den Kreds, jeg til daglig færdes imellem. Det første Spørgsmaal er uvægerlig et Spørgsmaal, som jeg selvfølgelig ikke kan svare paa, det er: Hvornaar kommer Freden? Det er der ingen, der kan svare paa, men saa fortsætter man: Og Afstemningen i Sønderjylland! Hvor meget faar vi med dernede? Det er maaske det, der aller mest bevæger hele vort Folk for Tiden, og det interesserer dem ogsaa at faa at vide, hvor meget vi ønsker at faa med af Sønderjylland, og der maa jeg sige, at efter, hvad der er passeret i det sidste Aarstid, og efter, hvad jeg har set dernede, saa ønsker jeg, at vi faar med alt, som nu faar Lejlighed til at stemme, og det er mit Haab, at Afstemningen kan falde saaledes, og at den internationale Kommissions Afgørelser, som ogsaa skal tage geografiske Hensyn, kan falde saaledes, at vi kan faa det med. Jeg har nok set, at den tyske Rigskansler har været ude at tale om Flensborg som en tysk By, Aarhundreders Historie skulde